

ปัญหาการคุ้มครองสิทธิทางแพ่งของพยานบุคคลในคดีอาญา¹

สุวรรณ เรวัตนันทน์²

พยานบุคคลในคดีอาญามีความสำคัญกระบวนการพิจารณาคดีอาญาเป็นอย่างมาก เพราะเป็นพยานชั้นหนึ่งที่จะให้ข้อเท็จจริงที่พบเห็นให้กับเจ้าหน้าที่หรือศาลเพื่อนำตัวผู้กระทำผิดมาลงโทษ และเป็นผู้นำพยานอื่นๆ เข้าสู่กระบวนการพิสูจน์ความผิดในคดี มีผลต่อการนำตัวผู้กระทำผิดมาลงโทษเป็นอย่างยิ่ง ปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมต่อพยานคือพยานมักจะถูกผู้กระทำความผิดพยายามขัดขวางมิให้พยานทำหน้าที่ให้ข้อเท็จจริงได้ด้วยการ ข่มขู่ คุกคามพยาน หรือกระทำทุกวิถีทางเพื่อให้พยานไม่สามารถมาปฏิบัติหน้าที่ได้ให้ข้อเท็จจริงต่อเจ้าพนักงานหรือศาลได้ ส่งผลให้เกิดความเสียหายต่อกระบวนการยุติธรรม จากปัญหาที่พยานถูกคุกคามทำร้ายร่างกายดังกล่าว รัฐจึงมีการคุ้มครองสิทธิพยานให้ได้รับความปลอดภัย โดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มาตรา 244 ให้นุคคลผู้เป็นพยานในคดีอาญาต้องได้รับความคุ้มครองความปลอดภัย การปฏิบัติที่เหมาะสม และการตอบแทนความเสียหายตามสมควรจากรัฐ จึงได้มีการบัญญัติพระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ.2546 เพื่อให้เป็นกฎหมายที่คุ้มครองพยานโดยตรง มีเจตนารมณ์ให้พยานได้รับความคุ้มครอง การปฏิบัติที่เหมาะสมและได้รับค่าตอบแทนที่จำเป็นและสมควรตามที่กฎหมายกำหนด และให้มีสำนักงานคุ้มครองพยานเป็นหน่วยงานผู้รับผิดชอบกับภารกิจคุ้มครองพยาน โดยตรงทั้งก่อน ขณะและหลังการเป็นพยาน ทั้งนี้ได้คุ้มครองสิทธิครอบคลุมถึงบุคคลผู้มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับพยานอันได้แก่สามี ภริยา ผู้บุพการี ผู้สืบสันดาน หรือบุคคลผู้ใกล้ชิดกับพยานด้วย

จากการศึกษาการคุ้มครองพยานตามพระราชบัญญัติฉบับนี้มีการคุ้มครองสิทธิทางอาญามากมาย ได้แก่ มีวิธีการเพื่อให้พยานได้รับความคุ้มครองความปลอดภัย ด้วยมาตรการ 2 ระดับคือ การคุ้มครองตามมาตรการทั่วไปในกรณีพยานได้รับความไม่ปลอดภัยทั่วไป หากพยานได้รับการข่มขู่ คุกคามถึงขั้นรุนแรง หรือผู้กระทำความผิดในคดีที่กระทำในลักษณะเป็นองค์กรอาชญากรรมหรือเป็นการกระทำความผิดที่มีความร้ายแรงกระทบต่อสังคมวงกว้าง เช่นความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ความผิดเกี่ยวกับการค้ามนุษย์ ซึ่งผู้กระทำความผิดมีศักยภาพสูงในการขัดขวางพยาน ข่มขู่ คุกคามหรือก่อกวนพยานอย่างไม่เกรงกลัวต่อกฎหมายก็จะ

¹ บทความนี้เรียบเรียงจากการศึกษาอิสระเรื่อง ปัญหาการคุ้มครองสิทธิทางแพ่งของพยานบุคคลในคดีอาญา โดยมี อาจารย์ที่ปรึกษา คือ รองศาสตราจารย์ ดร.ปภาศิริ บัวสวรรค์ และคณะกรรมการสอบ คือ รองศาสตราจารย์ ดร.สุมาลี วงษ์วิจิตร และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมชาย รัตนเชื้อสกุล

² นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาวิชบริหารเฉลิมพระเกียรติบางนา) คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ใช้มาตรการพิเศษ มีการกำหนดให้มีบทบัญญัติให้ผู้กระทำความผิดทางอาญาต่อพยานหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องกับพยานในการที่ได้มาเป็นพยานหรือจะได้มาเป็นพยานให้ได้ต้องรับโทษหนักกว่าที่บัญญัติไว้ในมาตรานั้นๆ กึ่งหนึ่ง และมีการกำหนดให้ผู้กระทำการเกี่ยวกับการเปิดเผยข้อมูลของพยานหรือบุคคลที่เข้ารับการคุ้มครองซึ่งเป็นความลับ ทำให้บุคคลดังกล่าวนั้นได้รับอันตราย ให้มีบทบัญญัติเป็นความผิดและบทกำหนดโทษโดยเฉพาะ

ส่วนการคุ้มครองทางแพ่ง จากการศึกษาเห็นว่าพระราชบัญญัติฉบับนี้ให้ความคุ้มครองแก่พยานไม่เพียงพอและเหมาะสม ไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของกฎหมายโดยพิจารณาได้ดังนี้

1 ปัญหาการเยียวยาค่าสินไหมทดแทนแก่พยานผู้เสียหาย

เพื่อให้พยานได้รับการปฏิบัติที่เหมาะสมและได้รับค่าตอบแทนที่จำเป็นและสมควรตามที่กฎหมายกำหนด พระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ.2546 กำหนดให้พยานมีสิทธิได้รับค่าตอบแทนความเสียหายจากการเป็นพยานตามที่จำเป็นและสมควร กล่าวคือให้พยาน สามี ภริยา ผู้บุพการีผู้สืบสันดาน หรือบุคคลอื่นที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับพยานที่ได้รับความเสียหายแก่ชีวิต ร่างกาย อนามัย เสรีภาพ ชื่อเสียง ทรัพย์สิน หรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดจากการกระทำความผิดอาญาโดยเจตนาเนื่องจากการที่พยานจะมาหรือได้มาเป็นพยาน บุคคลนั้นมีสิทธิได้รับค่าตอบแทนที่จำเป็นและสมควร โดยค่าตอบแทนดังกล่าวมีกำหนดให้เป็นไปตามระเบียบที่กระทรวงยุติธรรมกำหนด เช่น กรณีเกิดความเสียหายแก่ชีวิตจะได้รับค่าตอบแทนตั้งแต่ 30,000 บาทแต่ไม่เกิน 100,000 บาท ค่าจัดการศพ 20,000 บาท ค่าขาดอุปการะเลี้ยงดูตามพฤติการณ์ ในขณะที่เสียชีวิตไม่เกิน 30,000 บาท เป็นต้น ทั้งนี้ พิจารณาย่อยค่าตอบแทนให้คำนึงถึงพฤติการณ์และความร้ายแรงของการกระทำความผิด สภาพความเสียหายที่พยานได้รับ รวมถึงโอกาสที่จะได้รับการบรรเทาความเสียหายโดยทางอื่นด้วย จากการศึกษาเห็นว่า การกำหนดค่าตอบแทนในจำนวนที่จำกัดเป็นการคุ้มครองพยานเพื่อเยียวยาความเสียหายเพียงที่จำกัดจำนวนเท่านั้น ในความเสียหายส่วนที่เกินกว่าที่ระเบียบกำหนด พยานต้องไปเรียกร้องเยียวยาความเสียหายในการได้รับค่าสินไหมทดแทนเองจากสิทธิด้านอื่นๆ อันได้แก่ สิทธิในฐานะผู้เสียหายในคดีอาญาตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544 ซึ่งมีหลักเกณฑ์การพิจารณาให้ค่าตอบแทนผู้เสียหายมีกำหนดให้เป็นไปตามระเบียบที่กระทรวงยุติธรรมกำหนด โดยคำนึงถึงพฤติการณ์และความร้ายแรงของการกระทำความผิด สภาพความเสียหายที่พยานได้รับ รวมถึงโอกาสที่จะได้รับการบรรเทาความเสียหายโดยทางอื่นด้วย จึงมีจำกัดจำนวนเช่นเดียวกัน ความเสียหายที่มากกว่าที่ได้รับตามที่กฎหมายกำหนด พยานไม่ได้รับการคุ้มครองเพิ่มเติมแต่อย่างใด ดังนั้นการคุ้มครองสิทธิทางแพ่งเพียงจ่ายค่าตอบแทนจำกัดจำนวนตามที่ระเบียบกำหนดเท่านั้นไม่เป็นการเพียงพอเพราะให้ความคุ้มครองน้อยกว่าหรือเท่ากับสิทธิของผู้เสียหายในคดีแพ่งและคดีอาญาในฐานะผู้เสียหายตามปกติ ในขณะที่พยานเป็นผู้เสียหายในคดีอาญาทั่วไป คดีแพ่งฐานละเมิด และตามพระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ.2546 ในเวลาเดียวกัน แต่พยานถูกข่มขู่ คุกคาม เป็น

ความผิดที่เกิดจากการกระทำโดยจงใจกระทำละเมิดก่อให้เกิดความเสียหายต่อพยานสมควรที่จะได้รับการคุ้มครองสิทธิทางแพ่งเป็นเพิ่มขึ้นเป็นพิเศษ

อนึ่ง การที่ผู้กระทำผิดอาญาต่อพยานเพื่อการทำลายพยานหลักฐานในคดีของตนถือเป็นภัยร้ายแรงอย่างยิ่งต่อกระบวนการยุติธรรม ส่งผลให้เกิดความเสียหายต่อสังคมส่วนรวม สมควรที่ผู้กระทำผิดโดยกระทำทารุณกรรม หน่วงเหนี่ยว กักขัง ทำร้ายร่างกาย หรือกดขี่ข่มเหง ไม่เกรงกลัวต่อกฎหมาย ขาดมนุษยธรรมอย่างร้ายแรงต่อพยานควรมีส่วนร่วมกับรัฐในการชดเชยค่าสินไหมทดแทนให้กับพยานผู้เสียหายในคดีอาญาด้วย โดยนำหลักค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษมาใช้ให้ผู้กระทำผิดต่อพยานได้รับการลงโทษเพิ่มขึ้นเป็นพิเศษจากโทษทางอาญาตามปกติ ส่งผลให้ผู้เสียหายได้รับค่าสินไหมทดแทนเพื่อเพิ่มขึ้นเป็นพิเศษจากความเสียหายทางแพ่งตามปกติ ซึ่งค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษส่งผลต่อเนื่องให้นำมาบรรเทาค่าตอบแทนตามกฎหมายที่รัฐจะพิจารณาจ่ายแก่พยาน เป็นมาตรการทางกฎหมายเพื่อให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันที่คุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ ของพยานจากการถูกละเมิดจากบุคคลอื่น ถือเป็นผู้เสียหายในคดีอาญาที่จะต้องได้รับการเยียวยาหรือช่วยเหลือจากรัฐตามที่กฎหมายบัญญัติ

2. ปัญหาวิธีการใช้สิทธิเรียกร้องค่าเสียหายทางแพ่งของพยาน

จากการศึกษา การคุ้มครองสิทธิในทางแพ่งในด้านการใช้วิธีการใช้สิทธิเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนความเสียหายที่ได้รับจากการเป็นพยานมีบทบัญญัติเพื่อการคุ้มครองที่ยังไม่เพียงพอในด้านวิธีการใช้สิทธิเรียกร้องค่าเสียหายทางแพ่ง กล่าวคือพยานไม่สามารถ เข้าถึงกระบวนการยุติธรรมโดยสะดวก รวดเร็วและไม่เสียค่าใช้จ่ายสูงเกินสมควร ในการดำเนินคดีแพ่งตามมาตรา 14 กำหนดให้กระทรวงยุติธรรมพิจารณาเมื่อเห็นว่ามีความจำเป็นจะแต่งตั้งข้าราชการในสังกัด หรือพนักงานอัยการเพื่อดำเนินคดีแพ่งตามที่ตามพระราชบัญญัตินี้ จึงมีข้อจำกัดคือต้องเป็นกรณีที่กระทรวงยุติธรรมเห็นว่าจำเป็นเท่านั้น และไม่ได้มีบทบัญญัติให้ชัดเจนว่าให้มีอำนาจดำเนินการไปถึงการฟ้องคดีแพ่งเพื่อเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนเพื่อการกระทำผิดทางอาญาที่เป็นการละเมิดทางแพ่งต่อพยาน หากพยานผู้เสียหายไม่ได้รับการช่วยเหลือให้มีผู้ดำเนินคดีแพ่ง ตามมาตรา 14 พยานต้องใช้สิทธิเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนในส่วนที่ยังขาดอยู่เท่ากับผู้เสียหายในคดีแพ่งตามปกติ คือต้องฟ้องคดีแพ่งเองซึ่งจะมีขั้นตอนวิธีพิจารณาคดีที่ยุ่งยาก มีปัญหาเรื่องเขตอำนาจศาล ต้องมีภาระการพิสูจน์ความเสียหายที่ได้รับ ปัญหาระยะเวลาและค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดีและบังคับตามคำพิพากษา หรือพยานอาจใช้สิทธิในคดีอาญาที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 44/1 ที่รัฐประสงค์จะช่วยเหลือผู้เสียหายในคดีอาญาในการเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนทางแพ่งสามารถร้องขอในคดีแพ่งเกี่ยวเนื่องคดีอาญาที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ได้ โดยมีข้อยื่นฟ้องเป็นคดีใหม่ ซึ่งก็มีข้อขัดข้องหลายประการเช่นเดียวกันคือ ภาระการนำสืบค่าเสียหาย ระยะเวลา

ยื่นคำร้องจะต้องยื่นก่อนเริ่มสืบพยานหรือก่อนศาลพิพากษา ซึ่งพยานมักไม่ทราบสิทธิและเงื่อนไขดังกล่าว จึงทำให้ต้องเสียสิทธิไปต้องย้อนกลับไปยื่นฟ้องคดีแพ่งเอง ก็ต้องไปพบขอจัดข้อดังกล่าวข้างต้น

3. ปัญหาการกำหนดความผิดเกี่ยวกับการเปิดเผยข้อมูลพยานผู้ให้การคุ้มครองพยานตาม มาตรการพิเศษ

พระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ.2546 จัดการคุ้มครองความปลอดภัยของพยานเป็น 2 ระดับคือ มาตรการทั่วไปตามมาตรา 6 ถึงมาตรา 7 และมาตรการพิเศษซึ่งเป็นมาตรการที่สำคัญที่สุดและเข้มแข็งที่สุด ตามมาตรา 9 ถึงมาตรา 12 ดังนั้น ข้อมูลของบุคคลที่ให้การคุ้มครองถือเป็นข้อมูลที่สำคัญที่จะต้องเป็นความลับเพื่อให้กระบวนการคุ้มครองพยานสามารถดำเนินการได้อย่างสัมฤทธิ์ผล ตามพระราชบัญญัตินี้จึงมีการกำหนดให้ผู้เปิดเผยความลับที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลต่างๆที่สามารถระบุตัวพยานหรือผู้ใกล้ชิดที่อยู่ในกระบวนการคุ้มครองพยานเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ด้วย ปรากฏตามมาตรา 21 ที่บัญญัติว่า “ผู้ใดเปิดเผยความลับที่เกี่ยวข้องกับสถานที่อยู่ ชื่อตัว ชื่อสกุล ที่อยู่ ภาพ หรือข้อมูลอย่างอื่นที่สามารถระบุตัวพยานสามี ภริยา ผู้บุพการี ผู้สืบสันดาน หรือบุคคลอื่นที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับพยานซึ่งได้มีการดำเนินการเพื่อให้เกิดความปลอดภัยตามมาตรา 6 มาตรา 7 มาตรา 10 หรือมาตรา 11 โดยประการที่น่าจะเป็นเหตุให้บุคคลเหล่านั้นไม่ได้รับความปลอดภัยต้องระวางโทษ...”

เมื่อพิจารณาบทบัญญัติเกี่ยวกับความผิดตามมาตรา 21 พบว่า มีข้อบกพร่องบางประการ กล่าวคือ บัญญัติบทความผิดในส่วนของการคุ้มครองของมาตรการพิเศษยังไม่ครอบคลุมถึง มาตรา 9 ที่กำหนดสาระสำคัญของการคุ้มครองพยานตามมาตรการพิเศษหลายประการ เช่น ผู้มีสิทธิยื่นคำร้อง ผู้มีอำนาจสั่งให้ใช้มาตรการพิเศษ วิธีการยื่นคำร้องต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขในการยื่นและการพิจารณาคำร้องขอใช้มาตรการพิเศษในการคุ้มครองพยาน พ.ศ.2548 ในข้อ 3 คำร้องต้องระบุชื่อ นามสกุล และที่อยู่ของพยานและผู้ยื่นคำร้อง พฤติการณ์ที่ไม่ได้รับความปลอดภัย และลายมือชื่อผู้ร้อง และข้อ 10 กำหนดให้ ข้อมูล รายละเอียดของกระบวนการทั้งหมดตามมาตรา 9 เป็นความลับ แต่มาตรา 21 มิได้กำหนดความผิดครอบคลุมถึงมาตรา 9 ดังนั้น ผู้ใดที่เปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับสถานที่อยู่ ชื่อตัว ชื่อสกุล ที่อยู่ ภาพ หรือข้อมูลอย่างอื่นที่สามารถระบุตัวพยานหรือผู้ซึ่งได้มีการดำเนินการเพื่อให้เกิดความปลอดภัย ในระหว่างการพิจารณาการคุ้มครองพยานตาม มาตรการพิเศษ โดยประการที่น่าจะเป็นเหตุให้บุคคลเหล่านั้นไม่ได้รับความปลอดภัยจึงเป็นการเปิดเผยความลับ แต่ผู้ฝ่าฝืนไม่เป็นความผิดตามมาตรา 21

จากปัญหาดังกล่าว เพื่อให้ผู้เสียหายได้รับการคุ้มครองสิทธิทางแพ่งที่จะ ได้รับการเยียวยาความเสียหายด้วยวิธีการที่รวดเร็ว เป็นธรรม เข้าถึงกระบวนการนั้นได้ง่ายและประหยัด และให้ความลับในข้อมูลผู้ร้องขอคุ้มครองตามมาตรการพิเศษได้รับการคุ้มครอง ผู้ศึกษาจึงเห็นควรที่จะให้มีการแก้ไขปรับปรุงพระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ.2546 ในส่วนการคุ้มครองด้านการได้รับการดูแลการเยียวยา

ความเสียหายทางแพ่ง และวิธีการเรียกร้องสิทธิทางแพ่งเป็นพิเศษ รวมถึงการบัญญัติความผิดว่าด้วยการรักษาความลับในการดำเนินงานเกี่ยวกับการคุ้มครองพยานในการปฏิบัติงานให้ครบทุกขั้นตอน โดยเสนอแนะให้มีการปรับปรุงบทกฎหมายดังนี้

1. ควรเพิ่มการให้ความช่วยเหลือของสำนักงานคุ้มครองพยานตามมาตรา 10 ให้สำนักงานคุ้มครองพยานมีหน้าที่ให้แจ้งพยานทราบถึงสิทธิที่จะเรียกค่าสินไหมทดแทน รวมถึงการดำเนินคดีเพื่อเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนต่างๆ

2. ควรเพิ่มการให้ความคุ้มครองในการดำเนินคดีแพ่งตามมาตรา 14 จากที่เป็นกรณีที่เห็นว่ามีความจำเป็น ที่กระทรวงยุติธรรมจะแต่งตั้งข้าราชการหรือพนักงานอัยการ เพื่อให้มีอำนาจดำเนินคดีแพ่ง ให้ขยายถึงเมื่อพยานหรือบุคคลอื่นใดซึ่งมีผลประโยชน์เกี่ยวข้องกับที่มีสิทธิเรียกค่าสินไหมทดแทนจากผู้กระทำผิดอาญาร้องขอ ให้กระทรวงยุติธรรมแต่งตั้งข้าราชการในสังกัดหรือพนักงานอัยการให้ดำเนินคดีแพ่งเพื่อเรียกค่าสินไหมทดแทนให้ และให้พนักงานอัยการสามารถขอรวมไปกับฟ้องคดีอาญาหรือจะยื่นคำร้องในระหว่างการพิจารณาของศาลชั้นต้นก็ได้

3. ควรปรับปรุงบทกำหนดความผิดและโทษฐานเปิดเผยความลับตามมาตรา 21 ให้ครอบคลุมถึงผู้เปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับสถานที่อยู่ ชื่อตัว ชื่อสกุล ที่อยู่ ภาพ หรือข้อมูลอย่างอื่นที่สามารถระบุตัวพยานสามเริศยา ผู้บุพการี ผู้สืบสันดาน หรือบุคคลอื่นที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับพยานซึ่งได้มีการดำเนินการเพื่อให้เกิดความปลอดภัยตาม มาตรา 9 โดยประการที่น่าจะเป็นเหตุให้บุคคลเหล่านั้นไม่ได้รับความปลอดภัย ให้เป็นความผิดด้วย

4. ควรเพิ่มโทษผู้ใดกระทำความผิดอาญาต่อบุคคลใดเพราะเหตุที่บุคคลนั้น สามเริศยา ผู้บุพการี หรือผู้สืบสันดานของบุคคลนั้นจะมา หรือได้มาเป็นพยานให้มีโทษตามมาตรา 23 ให้มีโทษในทางแพ่งเพิ่มขึ้น โดยให้ศาลที่พิพากษาลงโทษจำเลย สามารถ พิพากษาคดีอาญาให้จำเลยใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่บุคคลพยานผู้เสียหายในคดีอาญาตามจำนวนที่เห็นสมควร ได้ แม้ไม่มีผู้ร้องขอ

4.หากปรากฏว่า ผู้การทำผิดอาญาต่อพยานมาตรา 23 เป็นการกระทำทารุณกรรม หน่วงเหนี่ยวกักขัง ทำร้ายร่างกาย หรือกดขี่ข่มเหงโดยขาดมนุษยธรรมอย่างร้ายแรงต่อพยาน ให้ศาลมีอำนาจสั่งพิพากษาสั่งให้จำเลยจ่ายค่าเสียหายเพื่อการลงโทษเพิ่มขึ้นได้ตามที่เห็นสมควร โดยคำนึงถึงพฤติกรรมต่างๆเช่น ความรุนแรงของความเสียหายที่เกิดขึ้น ผลประโยชน์ที่จำเลยได้รับ ฐานะทางการเงินของจำเลยประกอบด้วย

เอกสารอ้างอิง

กัลยา ตันศิริ และพิมพ์ใจ รื่นเรึง. เอกสารประกอบคำบรรยายกระบวนวิชาหลักกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

LAW 6101. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ปีการศึกษา 2560.

จิตติ ดิงศักทีย. กฎหมายอาญามาตรา 2 ตอน 2 และภาค 3. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ บริษัท
กรุงสยามพรินต์ติ้งกรุ๊ป จำกัด, 2539.

ชาติ ชัยเดชสุริยะ. มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา.
กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เดือนตุลา, 2549.

ไพจิตร บุญญพันธ์. คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ลักษณะละเมิด. พิมพ์ครั้งที่ 10.
กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ นิติบรรณการ, 2546.

ศนันท์กรณ์ โสตถิพันธุ์. คำอธิบายกฎหมายลักษณะละเมิด จัดการงานนอกสั่ง ลาภมิควรได้, พิมพ์ครั้งที่ 6.
กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ วิญญูชน, 2558.

ศิริระ รัตตานุกูล. “การคุ้มครองพยานตามพระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญาพ.ศ. 2546 เพื่อให้
สอดคล้องกับอนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร
ค.ศ. 2000 ข้อ 24” วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์, 2549.

อรรถกร วิเชียรรัตน์, “มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองพยานตามพระราชบัญญัติคุ้มครองพยานใน
คดีอาญา พ.ศ.2546: ศึกษากรณีผู้กระทำความผิดที่เป็นผู้ทรงอิทธิพล” วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต
คณะนิติศาสตร์บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2550.

คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. รายงานผลการศึกษาระดับสมบูรณ “แนวทางการปฏิบัติที่
เหมาะสมต่อพยานในคดีอาญาในชั้นของพนักงานสืบสวนพนักงานอัยการหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้
มีอำนาจฟ้องคดีอาญาตามที่กฎหมายกำหนด”, กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพกระทรวงยุติธรรม.
2551

คู่มือหลักเกณฑ์การใช้มาตรการพิเศษในการคุ้มครองพยานตามพระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา
พ.ศ. 2546 สำนักงานคุ้มครองพยาน. พิมพ์ครั้งที่ 1 โรงพิมพ์สำนักงานพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2553.